

DEN KORTA VERSIONEN

■ Växjö kommun vill se klara papper från torghandlarna, framför allt att de har F-skatteseedel. Fast det kontrolleras inte.

■ Upp mot åtta av torghandlarna saknar F-skatteseedel. Två har till och med avregistrerat sin firma.

■ Det får tekniska nämndens ordförande Anna Tenje (M) att fundera på att införa krav på F-skatteseedel för torghandlarna.

■ Att vara torghandlare i Växjö ger ingen stor förtjänst. I genomsnitt tjänade de enskilda firmorna och handelsbolagen inte ens 70 000 kronor per år.

■ Handlarna upplever inte heller att kommunen ser dem som yrkesmäniskor.

■ Det visar Smålandspostens granskning av torghandeln.

Hör av dig till Inblick

Har du synpunkter eller tips? Hör av dig till inblick@smp.se

AFFÄRER PÅ TORGET. Torghandeln har målats ut som ett problem tyngt av svarta affärer. Staten kräver från och med årsskiftet att kassaregister hos alla torghandlare som omsätter mer än 180 000 kronor.

När Smålandsposten besöker Stortorget i Växjö ser vi dock få tecken på att här görs stora affärer.

I genomsnitt har de 29 enskilda firmorna och handelsbolagen en taxerad inkomst av näringsverksamhet på 68 000 kronor.

TEXT: BOSSE VIKINGSSON OCH MARKUS STYMNE, FOTO: LENA GUNNARSSON

”De ser det inte som ett yrke att vara torghandlare”

Det är onsdag förmiddag och en av årets första torgdagar. Januari är lågsäsong så det är glest mellan knallarna på Stortorget. Men några har trotsat blåsten och kylan.

Tommy Olsson, med handelsbolaget Birgitta och Tommys Fyndhandel, har stått på torget i 24 år. Mest säljer han plast och leksaker. Några större pengar drar han inte in på verksamheten.

– Nu är jag pensionär men innan dess hade jag också ett annat jobb på kommunen. Det här drygar ut pensionen om inget annat. Den är ju inte så hög, säger han.

Tommy Olsson är en av 34 torghandlare som hyr plats på årsbasis. Totalt finns 98 fasta platser till förfogande på Stortorget norra del och varje handlare får hyra upp till fyra platser. För många är det viktigt att de står på samma plats.

– Jag har min kundkrets. Det är viktigt att ha en inarbetad plats och den här fungerar bra, säger Tommy Olsson.

Han är inte ensam om att ha stått här länge. Jan-Åke Olastuen, med enskilda firman Vrankunge, har

stått på torget i styvt 25 år. Han för, tillsammans med Lena Eklund på Söderkryddan, handlarnas talan gentemot kommunen.

Hur och varför Jan-Åke Olastuen blev handlarnas talesman vet han inte riktigt.

– Det bara blev så. Vi pratar mycket med varandra och då får man synpunkter på förbättringar till exempel om torgförändringen. Vi kämpar för torget och vill inte att det ska ändras för mycket. Torghandeln är ett dragplåster.

Överlag tycker Jan-Åke Olastuen att kontakten med kommunen fungerar bra, men att det ibland brister i kommunikationen. Bland annat fick de besked om att torghandeln skulle stängas bara två veckor innan ett arrangemang skulle genomföras.

– De ser det inte som ett yrke att vara torghandlare.

Men ett yrke är det. För Jan-Åke Olastuen innebär en torgdag att han går upp klockan fyra på morgonen, packar bilen och kör till torget. Där packas varorna upp från klockan sex och försäljningen startar

sedan. Han håller igång till omkring halv fyra, packar ihop, kör hem, lastar ut och gör en del efterarbete.

Går det att överleva som torghandlare?
– Man får inte räkna lön. Det är en livsstil, konstaterar han.

Och kanske är det detta som gör att det inte står många nya torghandlare på kö för fast plats i Växjö.

• • •

Ekonomiskt är det inte några lysande affärer på Stortorget. Smålandspostens granskning visar att de 29 enskilda firmorna och handelsbolagen som verkar på torget i genomsnitt har en inkomst av näringsverksamhet på 68 000 kronor. Några visar på tiotals tusen kronor i underskott av verksamheten. Några tjänar lite drygt 300 000 kronor, men har då också försäljning på flera orter i sin verksamhet. Förutom dessa finns det fem aktiebolag med fasta platser på torget.

Åtta av torghandlarna saknade i förra veckan F-skatteseedel. Sedan dess har åtminstone en av dem fått

TORGHANDLARNAS HEMORTER

■ Om inte annat anges är det en handlare per hemort.

ÅLDER OCH INKOMST

■ Handlarnas medelålder: 53 år
■ Medelinkomst av tjänst: 130 000 kr
■ Medelinkomst av näring: 68 000 kr
■ F-skatteseedel är inte ett formellt krav för att få idka torghandel i Växjö. Åtta torghandlare har inte en sådan.

PLATSKOSTNAD

■ Helplats per år: 4 000 kr
■ Halvplats per år: 2 000 kr
■ Tillfällig helplats per dag: 200 kr
■ Tillfällig halvplats per dag: 100 kr

GRAFIK:

KENNETH GEHRMAN
kenneth.gehrman@smp.se
0470-77 05 24

OM F-SKATT

■ I regel, men inte alltid, är företag godkända för F-skatt (uttrycket Företagsskatt kan användas). Det innebär att företagaren själv ansvarar för att betala skatter och avgifter för utfört arbete. Därmed slipper kunden till företagaren betala in dessa skatter. Det är Skatteverket som registrerar företagaren för F-skatt.

VET INTE MYCKET OM TORGHANDLARGORNA

Att upp mot åtta fasta torghandlare saknar F-skattsedel är obekant för Jan-Åke Olastuen: "Man vet vilka som är här men hur de jobbar har man ingen aning om."

FOTO: LENA GUNNARSSON

F-skattsedel. Två av torghandlarna har till och med avregistrerat sin firma. I Sverige är det inte krav på att ha F-skattsedel för att få bedriva näringsverksamhet, men många kommuner kräver det av torghandlare. Växjö kommun har dock inget sådant formellt krav.

Torghandlarna har precis blivit tvingade att ha kassaregister när deras omsättning är mer än fyra prisbasbelopp, knappt 180 000 kronor per år.

Lagen infördes för att kontanthandeln i Sverige ansågs locka till sig både seriösa och mindre seriösa företagare. När Skatteverket genomförde 17 000 oannonserade besök hos sådana företag upplevde myndigheten att det fanns stora brister i företagets bokföring. Inte minst visade det sig kring företagets intäkter.

Då genomfördes en djupare studie hos en del företag.

- Vi gjorde 250 stycken revisioner där vi granskade bokföringen, framför allt intäktsidan. Vi kunde konstatera fel och brister på i stort sett samtliga i olika grader. Allt ifrån all-

varliga brister till mindre allvarliga. De brister vi såg var ibland medvetet fusk och ibland oavsiktliga fel, säger Conny Svensson som är riksprojektledare för Skatteverkets granskning av kontantbranscher.

Beloppen som försvann från statskassan var omfattande, men någon exakt siffra finns inte.

Som en följd av denna granskning infördes kassaregisterlagen år 2010. Torghandeln slapp då undan kravet, men tvingas efter påtryckningar från bland annat blomsterhandeln att nu införa kassaregister om de säljer för mer än fyra prisbasbelopp.

I Växjö är genomsnittet för torghandlarnas näringsverksamhet cirka 68 000 kronor. Är det normalt?

-Så ser det ut om man tar ett genomsnitt runtom i landet.

Har ni diskuterat om denna lag höjer tröskeln för personer att ta sig in på arbetsmarknaden?

-Nej, något sådant har inte funnits i diskussionen runt detta. Att tumma på lagen om kassaregister

"Vi kunde konstatera fel och brister på i stort sett samtliga i olika grader. Allt ifrån allvarliga brister till mindre allvarliga."

Conny Svensson, Skatteverket.

har aldrig diskuterats utan det görs via andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder i så fall. Det ligger inte på vårt bord, säger Conny Svensson.

I dag är utländska företag undantagna från kassaregisterlagen. Och det stör bland andra Skatteverket. Därför har regeringen gett den i uppdrag att under detta år utreda frågan.

Kan man anta att det finns utländska företag i Växjö eller är det en storstadsfråga för städer närmare andra länder?

-Just detta ska vi titta på så jag vill inte föregå det. Men jag påstår att fenomenet med utländska företag har ökat och blivit mycket större både när det gäller tjänster och varor och så klart med företagsamheten. Det finns över hela landet, säger Conny Andersson.

Men det motsägs av Anders Gustafsson på Växjö kommun som sedan 2001 har haft den direkta kontakten med torghandlarna. Han berättar att handlarna själva får skriva in namn och adress i en speciell pärm.

-Men där finns inga utländska företag med, säger han bestämt.

Även Guido Carinci, ordförande för Torg- och marknadshandlarnas ekonomiska riksförbund, är kritisk till att utländska företag undantas från kravet på kassaregister.

-Det är svenska regeringen som bestämt att de inte ska ha kassaregister, så där tycker vi som Skatteverket att det är helt uppåt väggarna. Det skapar avundsjuka och problem ute på marknader och torgen, säger han.

Han varnar för att svenska företag kan registrera sig utomlands för att undkomma kravet och de extra kostnader det medför. Guido Carinci ifrågasätter också de kostnadskalkyler som Skatteverket lade fram till riksdagen när beslut om kassaregister skulle tas.

-Hela den här lagen har kommit till på konstiga grunder. Om Skatteverket går ut till beslutsfattarna och säger att en kassaapparat kostar 4 000 till 6 000 kronor är det lögn. Bara svarta lådan kostar 5 000 kronor, säger han och syftar på den kontrollenhet som krävs för kassaregister.

Fortsättning på nästa uppslag >

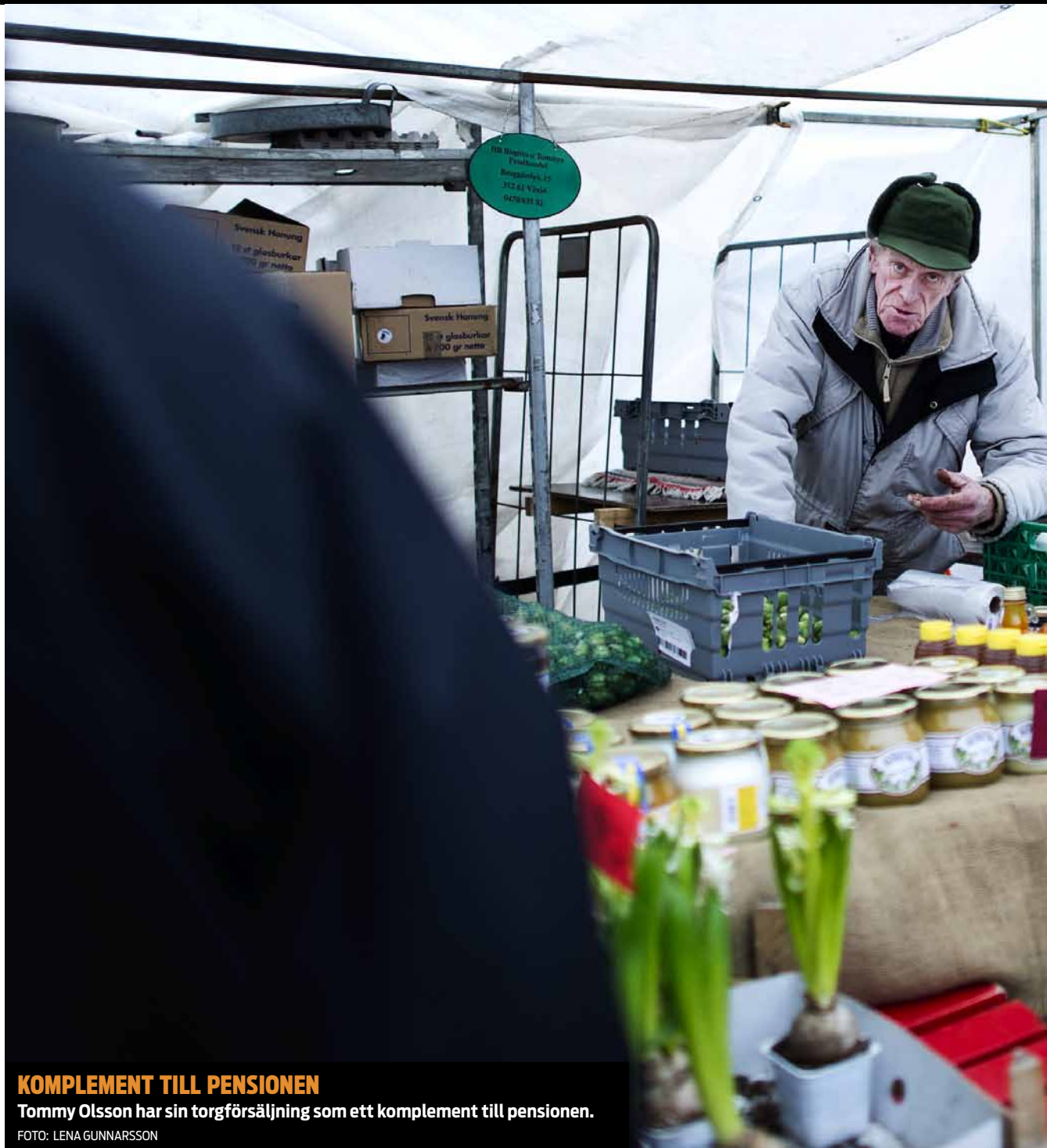
Tonny Johansson säljer blommor på fem torg i veckan.

Från Öckerö kör Kent Johansson till Växjö för att sälja fisk två dagar i veckan.

Marcus Sollin driver torghandel på fyra orter.

KOMPLEMENT TILL PENSIONEN

Tommy Olsson har sin torgförsäljning som ett komplement till pensionen.

FOTO: LENA GUNNARSSON

”Vi tycker att de krånglat till det med kassaregistret.

›Fortsättning från föregående uppslag

Så de här siffrorna är tagna ur luften?

- Helt tagna ur luften, det finns inget belägg för att de här siffrorna håller. Vi hade en man från Skatteverket som gick ut och sa att det fanns ännu billigare kassaapparater, men då får man gå till leksaksaffären och handla dem.

Enligt Guido Carinci är problemet med kassaregisterkravet att det inte finns några godkända kassaapparater för utomhusbruk. Samtidigt kan de handlare som inte har ett godkänt register åka på en straffavgift vid kontroll.

- Det är det som är så grisigt. Hur kan man sätta en lag och sedan i efterhand kräva att vi ska skaffa en apparat som klarar de här grejerna? Det är det som vi vänder oss emot. Så vi får skaffa kassaapparater och ringa ned Skatteverket när vi inte kan använda dem på grund av kyla, regn eller damm, säger Guido Carinci.

Att det skulle vara ett stort problem med svarthandel inom torghandeln håller han inte med om.

- Det har det inte varit, inte mer än något annat gebit, säger han och

hävdar att det i och med kravet på kassaregistret kommer ligga på handlarna att sköta tillsynen:

- Vi kommer göra jobbet åt Skatteverket.

Menar du att Skatteverket varit för dåliga på att kontrollera?

- Absolut. De ids inte gå ut och kolla trots att det är så enkelt. Vi tycker att de krånglat till det med kassaregistret. Vi är helt öppna för kontroller.

Att flera av Växjös torghandlare saknar F-skattesedel tycker han är dåligt.

- Det är jättedåligt. Kommunen som hyr ut platserna borde kräva det. Jag tycker att riktlinjerna ska vara att man ska ha F-skattesedel, säger Guido Carinci.

Finns det något skäl att man som torghandlare inte ska ha F-skattesedel?

- Nej. Alla har enskild firma eller handelsbolag, så det tycker vi på Tomer är ett krav.

Detta stöds av Jan-Åke Olastuen: - Det är ett stort bekymmer att det inte finns krav på det i Växjö. Det önskemålet har vi som fasta torghandlare.

”Så vi får skaffa kassaapparater och ringa ned Skatteverket när vi inte kan använda dem på grund av kyla, regn eller damm.”

Guido Carinci, ordförande för Torg- och marknadshandlarnas ekonomiska riks-

De flesta av Växjös torghandlare åker runt på flera torg. Jan-Åke Olastuen är i Växjö året runt men under vår, sommar och höst är han även i Ljungby och Alvesta.

- En del åker nog runt nästan varenda dag, säger han.

En av dem är Blomstermeras ägare Tonny Johansson. Med sin vita lastbil reser han till fem orter i veckan för att sälja blommor och växter. Trots att Blomstermera har en butik i Blekinge uppskattar Tonny Johansson att torghandeln utgör 90 procent av deras omsättning. Till Växjö, deras viktigaste marknadsplats, har de kommit varje torgdag de senaste fem-sex åren.

Under åren har han sett hur köpcentrum och stormarknader drar kunder från torghandeln.

- Vi torghandlare tycker att folk känner sig mer stressade. De handlar allt på stormarknader, de hinner inte separera sina inköp. Så försäljningen minskar lite, säger Tonny Johansson och tillägger:

- Om det sedan beror på att vi är dåliga på att marknadsföra oss och berätta att vi står här vet jag inte.

Helst hade han sett att torghandlarna i Växjö gick samman och

annonserade gemensamt. Ett mål han samtidigt kallar för ”ouppnåeligt”.

- Alla som står här är egenföretagare. Det behöver inte betyda att man ska vara ovänner. Men driver jag ett företag så går jag inte till andra sidan torget och berättar för konkurrenten vad jag tänker göra för att öka min försäljning. Då kommer han att göra samma sak, säger Tonny Johansson.

Han var en av de torghandlare som var positiv till kassaregisterkravet som infördes vid årsskiftet. Nu i efterhand tycker Tonny Johansson att kravgränsen för kassaregister, att ha en omsättning på fyra basbelopp eller mer, borde vara lägre. Detta trots att han inte upplevt att det förekommer särskilt mycket svarthandel på Stortorget.

- Det är inte ett stort problem, men det finns. Tyvärr tycker vi som är för lagförändringen att man slarvat bort det från Skatteverkets sida.

Du tycker att den tillåtna gränsen är för högt satt?

- Jag har inställningen att står man på torget, så ska man ha kassaapparat. Om du sedan tjänar en kro-

TORGHANDELN - FÖRVÅNAD M-POLITIKER

Tenje utesluter inte regeländring

Torghandeln är ett viktigt komplement till den fasta handeln. Det anser Anna Tenje (M) och öppnar för att det kan bli ett krav på F-skattsedel för torghandlarna. – Jag kommer att lyfta det på kommande möten, säger hon.

Som ordförande i tekniska nämnden är det Anna Tenje som har det politiska ansvaret för torghandeln i Växjö. Hon tycker att det är viktigt att staden har en levande torghandel.

– Det ger puls, det ger möjlighet för många småföretagare och det ger möjlighet för Växjöborna att göra sina inköp på ett trevligt sätt. Torghandeln i Växjö har en gammal historik och är betydelsefull för många. Stortorget är en viktig samlingsplats i Växjö.

Vad gör man från kommunens sida för att uppmuntra torghandeln?

– Vi har under hösten provat att ha torghandel fler dagar i veckan än bara onsdag och lördag för att ge fler en möjlighet till försörjning, bland annat för nystartade företag och för nysvenskar. Vi har inte speciellt hög avgift för torghandeln, vilket inte är helt oomtvistat. Man ska väga det mot lokalhyra inne i staden men vi har valt att ligga relativt lågt.

Är torghandeln lika viktig som den fasta handeln?

– Det är ingen konkurrerande verksamhet utan kompletterande. Jag tror det ena kan dra till det andra. Det är många som åker ned onsdagar och lördagar och går på torget för man tycker det är mysigt, att få lite kontinental känsla på det hela. Sedan kanske man passar på att fika eller göra andra ärenden.
– Likaledes tror jag att ifall man inte har en torghandel i Växjö så åker folk någon annanstans.

Vissa torghandlare upplever att kommunen inte ser det som ett riktigt yrke att vara torghandlare.

– Det vill jag påstå är helt felaktigt. Vi har gjort mycket de senaste åren för att underlätta för torghandlare, för att få fler handlare och torgdagar. Vi kommer även att rusta upp Stortorget, göra det mer trivsamt med fler sittplatser. Mycket av detta är för att fler ska kunna vistas där under torghandeln.

Hur ser du på F-skattsedel, är det viktigt att ha?

– Att betala in skatt och ha ordning och reda i ekonomin är lika viktigt om man driver ett sådant företag som ett vanligt företag. Har man F-skattsedel kan man gå vidare i sin verksamhet och expandera. Så att ha F-skattsedel, betala in sociala avgifter och dessutom ha en pension tills man blir gammal tycker jag tillhör sunt förnuft.

Borde det vara ett krav från kommunens sida för dem som vill bedriva torghandel?

Anna Tenje, Moderatorerna.

FOTO: PER-ERIK SANDEBÄCK

– Vi har diskuterat detta fram och tillbaka. Det kanske snarare handlar om en informationsinsats man ska göra, visa att det inte är särskilt komplicerat att skaffa F-skattsedel.

Vi har gått igenom de som bedriver torghandel i Växjö och åtta av 34 som hyr fast plats på årsbasis har inte F-skattsedel. Vad har du för kommentar kring det?

– Oj, det trodde jag inte, att det var så många. Det kanske har att göra med att många torghandlare har hållit på länge och har sina anor i det gamla. Förr var det krångligt att få F-skattsedel och man kanske inte sett fördelarna med det.

Guido Carinci, ordförande för branschorganisationen Tomer, tycker att det borde vara ett krav från kommunernas sida att kräva F-skattsedel, att det inte finns någon anledning som torghandlare att inte ha F-skattsedel. Så varför finns det inget politiskt beslut om det här?

– Helt enkelt för att frågan inte ställts på sin spets. Jag måste givetvis höra efter med mina kollegor vad de tycker, men jag är inte främmande för detta. Jag är lite för dåligt insatt i för och nackdelarna för att säga ja eller nej i dag, men jag är öppen för en diskussion.

Har det varit problem med fusk eller svarthandel i Växjö?

– Jag har inte fått några direkta klagomål kring detta utan jag har mer deltagit i den allmänna debatten i Sverige kring det här. Där har alliansregeringen försökt komma åt detta med kassaregisterlagen och en rad olika åtgärder. Man har haft en dialog de senaste åren av vikten att jobba vitt och den tror jag ingen är opåverkad av. Den tror jag kommit även torghandeln till del.

Kommer du att jobba vidare med ett krav på F-skattsedel?

– Du har väckt frågan så jag kommer att lyfta det på kommande möten och lyssna av vad mina tjänstemän har att säga. Jag kommer även att lyfta frågan med Alliansen.

MARKUS STYMNE

Vi är helt öppna för kontroller”

na eller en miljon spelar ingen roll, säger Tonny Johansson.

Precis intill står Hummervikens Fisk och Skaldjurs vita bil, en del av stadsbilden för dem som rör sig i centrala Växjö. Här, på Stortorget östra sida, har de stått sedan 1989. Trots att det är lågsäsong letar en stadig ström av kunder sig fram till bilen. Att ha samma plats är viktigt, menar fiskhandlaren Kent Johansson.

– Folk är vana vid att vi står här. Står man inte på samma ställe så tror de inte att man finns. Vi står vid vägen så att folk som åker förbi ska kunna se oss. Hade jag ställt mig i andra hörnet hade de åkt förbi, säger han.

Varje onsdag och lördag kör han 30 mil från hemorten Öckerö på västkusten till torget i Växjö för att sälja fisk. Alla pengar företaget tjänar kommer från torghandel här och i andra städer. Men Kent Johansson menar att torghandeln också tjänar handeln i stort.

– Tar du väck torghandeln tar du väck folk från stan. Vi drar ju folk till butikerna här också. Försvinner torghandeln kommer fler att åka ut till Samarkand.

”Jag har inställningen att står man på torget, så ska man ha kassapparat. Om du sedan tjänar en krona eller en miljon spelar ingen roll.”

Tonny Johansson, ägare av Bloms-termera.

Mitt emot har Marcus Sollin, ägare till delikatessvagnen Ostmackan, sin plats. För honom är torghandeln viktig, både för att skapa en levande stadskärna och för hans egen skull.

– Annars har jag inget jobb, säger han.

Att det är lågsäsong märks av i försäljningen.

– Januari är katastrof, men det är det alltid.

Med utgångspunkt i Vetlanda reser Marcus Sollin till fyra orter i veckan för att sälja ost och delikatessvaror. I Växjö finns han sedan år 2000. Och han är nöjd med hur kommunen sköter torghandeln.

– Överlag sköter de sig bra i Växjö jämfört med andra kommuner. Det brukar inte vara några problem.

Inte heller Marcus Sollin upplever att svarthandeln är ett stort problem. Han tror inte att kravet på kassaregister kommer att göra någon större skillnad.

– De som fuskar kommer att fuska ändå, säger han.

BOSSE VIKINGSON
bosse.vikingson@smp.se

0470-77 06 57

MARKUS STYMNE
markus.stymne@smp.se

0470-77 05 00